

Projekt
z dnia 09.10.2014 r.Zatwierdzony przez
Rada Powiatu Tczewskiego**Uchwała Nr .....**
Rady Powiatu Tczewskiego

z dnia ..... 2014 r.

**w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie Tczewskim na lata 2015 - 2017.**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2013r., poz. 595, poz. 645, z 2014r., poz. 379, poz. 1072) i art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2013, poz. 135, poz. 154, poz. 866, poz. 1650, z 2014r., poz. 619, poz. 1188) Rada Powiatu Tczewskiego

uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Tczewskim na lata 2015 – 2017, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Tczewskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

RADCA PRAWNY
Gizela Stefańska
mgr Gizela Stefańska

nie wnoszę zastrzeżeń
formalno-prawnych

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

W realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Tczewskim na lata 2015 – 2017 zakłada się wsparcie zarówno rodzin zastępczych, jak i wychowanków pieczy zastępczej. Program uwzględnia także działania mające na celu wzmacnianie więzi z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz integrację środowisk działających w obszarze pieczy.

Program został poddany konsultacjom społecznym, by umożliwić wszystkim zainteresowanym ustosunkowanie się do jego zapisów. Żadne uwagi nie wpłynęły.

Mając na uwadze powyższe podjęcie uchwały jest uzasadnione.

STAROSTA
dr inż. Józef Kuczyński

WNIOSZĘ NA POSIEDZENIE
Zarządu Powiatu Tczewskiego.
Tczew, dnia 2014-10-09
podpis.....

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Tczewie

mgr Ewa Pobłocka

HA

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE TCZEWSKIM
NA LATA 2015- 2017**

TCZEW 2014

[Handwritten signatures]

bardzo ważną jest praca z rodziną naturalną dziecka, która odbywa się poprzez pomoc ze strony pracownika socjalnego, czy też asystenta, a także kuratora sądowego.

Niestety, często pomimo nakładu pracy ze strony specjalistów nie udaje się stworzyć warunków umożliwiających pozostanie dziecka w rodzinie naturalnej. Jeśli rezultaty pracy nie przynoszą oczekiwanych efektów, czyli poprawy funkcjonowania rodziny, niejednokrotnie decyzję o dalszych jej losach podejmuje Sąd Rodzinny. Zazwyczaj zostaje wydane postanowienie o umieszczeniu nieletnich dzieci w pieczy zastępczej.

Dzieci umieszczane w pieczy zastępczej odczuwają poczucie zagrożenia, konieczność zaspokojenia potrzeby bezpieczeństwa. Zwłaszcza w przypadku, gdy posiadają rodziców biologicznych czują się odrzucone, a pobyt w pieczy traktują jako sytuację tymczasową. Na zagrożenie poczucia bezpieczeństwa mogą także mieć wpływ stosunki między wychowankami. Bezspornie problemem jest brak możliwości całkowitego zaspokojenie potrzeby miłości, zwłaszcza w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Wynika to ze znacznej przewagi liczby dzieci nad liczbą osób dorosłych. Wychowawca swymi uczuciami musi obdarzać wszystkie dzieci, a każde z nich pragnie wyłączności (B. Czeredecka, s. 112). Stopień zaspokojenia wszystkich potrzeb nieletnich, w tym potrzeby bezpieczeństwa, przynależności i miłości w zdecydowanym stopniu wpływa na prezentowane przez nie w przyszłości postawy, wzorce i zachowania.

Wobec powyższego istotnym jest stworzenie (i wdrożenie w praktyce) zastępczego modelu opieki i wychowania, który będzie bazował na rodzinnych relacjach międzyjednostkowych. Jest to zadanie niezmiernie trudne z uwagi na brak kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych niezawodowych, czy też zawodowych. Kolejnymi bardzo ważnymi aspektami jest wzmocnienie funkcjonujących rodzin zastępczych oraz praca z wychowankami pieczy zastępczej. Nie należy zapominać również o działaniach profilaktycznych skierowanych do rodzin oraz dzieci i młodzieży.

Niniejszy Program ma na celu określenie rozwoju działań jednostek powiatowych na terenie powiatu tczewskiego mających na celu pomoc dziecku i rodzinie uwzględniających zaobserwowane do tej pory zapotrzebowanie.

1. Podstawy prawne

Konieczność opracowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej wynika z zapisów art. 180 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 135 ze zm.).

Do pozostałych aktów prawnych, w oparciu o które są podejmowane i realizowane działania w zakresie Programu należą:

- ▶ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.),
- ▶ Konwencja Praw Dziecka (Dz.U. z 1991r. Nr 120, poz. 526 ze zm.),
- ▶ ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.),
- ▶ ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 788 ze zm.),
- ▶ ustawa z dnia 24 kwietnia 2010r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014, poz. 1118),
- ▶ ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013 r. poz. 595 ze zm.),
- ▶ ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356 ze zm.),
- ▶ ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm.).

Program wpisuje się w założenia:

- ▶ Strategii Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014 – 2020,
- ▶ Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Tczewskim na lata 2013 – 2017,
- ▶ Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Tczewskim na lata 2014 – 2020 wraz z Powiatowym Programem działań profilaktycznych mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w rodzinach zagrożonych przemocą,
- ▶ Programu Współpracy Powiatu Tczewskiego z Organizacjami Pozarządowymi na 2014 rok

2. Diagnoza

Rodziny zastępcze są formą najbardziej zbliżoną do naturalnego środowiska, w jakim powinno wychowywać się dziecko. W pieczy zastępczej przebywają głównie dzieci, które nie są sierotami naturalnymi, ale zaniedbania wychowawcze, przemoc fizyczna i psychiczna, porzucenia, czy uzależnienia swoich opiekunów skłaniają pracowników interweniujących do podjęcia działań umieszczenia dzieci poza rodziną biologiczną. Rodzice zastępczy powinni zapewnić dziecku warunki opiekuńczo-wychowawcze odpowiednie dla jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym: odpowiednie warunki bytowe, możliwość rozwoju fizycznego, psychicznego, społecznego i duchowego, możliwość zaspokojenia indywidualnych potrzeb dziecka, możliwość edukacji i rozwoju zainteresowań oraz odpowiednie warunki do wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Rola i znaczenie pieczy zastępczej w systemie pomocy dzieciom i rodzinom są bardzo ważne, jednak rodzina zastępcza jest formą rodziny „jedynie” zbliżoną do naturalnej. Zasadniczym celem pieczy zastępczej jest zabezpieczenie potrzeb dzieci do czasu wzmocnienia rodzin naturalnych tak, aby dzieci mogły do nich wrócić.

2.1. Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie tczewskim w latach 2012 - 2014

Tabela 1. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu tczewskiego w latach 2012 – 2014 (za rok 2014 - stan na 30.06.2014r.)

Typ rodziny zastępczej		Lata					
		2012		2013		2014	
		Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Rodzina zastępcza spokrewniona		86	102	81	102	88	111
Rodzina zastępcza niezawodowa		42	54	46	63	67	66
Rodzina zastępcza zawodowa	ogółem	5	24	5	23	6	27
	o charakterze pogotowia rodzinnego	0	0	1	4	1	5
	wielodzietna	2	20	2	12	0	0
	specjalistyczna	3	4	2	7	2	7
Razem		133	180	132	188	161	204

Zródło: dane własne

Z analizy danych zawartych w powyższej tabeli wynika, iż na terenie powiatu tczewskiego z roku na rok rośnie liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem. W roku 2013 pozyskano rodzinę zastępczą zawodową o charakterze pogotowia rodzinnego, a na początku 2014r. przekwalifikowano na zawodową rodzinę zastępczą rodzinę niezawodową. Pomimo starań bardzo trudno jest przekonać rodziny do podjęcia wyzwania związanego z rolą rodziny zastępczej, pierwotnie niezawodowej, a następnie zawodowej dla dzieci, z którymi nie są spokrewnione. Z drugiej strony, część rodzin deklarujących chęć

współpracy w charakterze rodzin zastępczych nie posiada zadawalających warunków lokalowych. Przepisy prawa określają także wymagany staż w stosunku do rodziny niezawodowej, która może starać się o przekwalifikowanie na zawodową rodzinę zastępczą dopiero po trzy letnim okresie stażu.

Tabela 2. Wiek dzieci pozostających w rodzinach zastępczych w powiecie tczewskim w latach 2012 – 2014 (za rok 2014 - stan na 30.06.2014r.)

Wiek dzieci w latach	Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe (w tym specjalistyczne)			Pogotowie rodzinne		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
do 3 lat	6	10	11	3	4	4	9	6	9	0	1	2
4 - 6	10	12	11	2	3	5	3	6	6	0	0	0
7 - 13	26	27	35	19	19	20	10	8	7	0	2	2
14 - 17	37	34	32	19	25	23	2	0	0	0	0	0
18 - 24	20	19	22	11	12	14	0	0	0	0	1	1
Razem	99	102	111	54	63	66	24	19	22	0	4	5

Źródło: dane własne

Jak widać z powyższego zestawienia wśród dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej dominują młode osoby w przedziale wiekowym 14 – 17 lat i 7 – 13 lat. Jest to tendencja dotycząca przede wszystkim spokrewnionych i niezawodowych rodzin zastępczych. W zawodowych rodzinach zastępczych przebywają natomiast głównie dzieci w przedziałach wiekowych 7 – 13 i do 3 roku życia.

Tabela 3. Wykaz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych z podziałem na gminy pochodzenia (stan na dzień 30.06.2014 r.)

Gmina/miasto	Liczba dzieci
Gniew	20
Morzeszczyn	12
Pelplin	40
Subkowy	5
Gmina Tczew	20
Miasto Tczew	93
inne	14
Razem:	204

Źródło: dane własne

Dla przeważającej liczby dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej miejscem pochodzenia jest gmina miejska Tczew. Na kolejnym miejscu plasują się dzieci wywodzące się z gminy Pelplin. Najmniej dzieci objętych pomocą rodzin zastępczych pochodzi z gminy Subkowy.

Tabela 4. Wykaz dzieci z terenu powiatu tczewskiego przebywających w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w ramach porozumień w latach 2012 – 2014 (za 2014r. - stan na 30.06.2014 r.)

rok	2012	2013	2014
Ilość rodzin	10	9	9
Ilość umieszczonych dzieci	18	14	14
Kwota świadczeń w zł	174 299	193 132	76 173

Źródło: dane własne

Tabela 5. Wykaz dzieci z terenu innych powiatów przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu tczewskiego w ramach porozumień w latach 2012 – 2014 (za 2014r. - stan na 30.06.2014 r.)

rok	2012	2013	2014
Ilość rodzin	10	12	13
Ilość umieszczonych dzieci	12	13	14
Kwota świadczeń w zł	108 627	132 036	72 637

Źródło: dane własne

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej poza powiatem, a także liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu tczewskiego utrzymuje się na tym samym poziomie.

Tabela 6. Rodziny zastępcze objęte opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2012 – 2014 (za 2014r. - I półrocze)

typ rodziny	Rok 2012			Rok 2013			Rok 2014		
	liczba rodzin	liczba dzieci w rodzinach	liczba odbytych odwiedzin	liczba rodzin	liczba dzieci w rodzinach	liczba odbytych odwiedzin	liczba rodzin	liczba dzieci w rodzinach	liczba odbytych odwiedzin
spokrewniona	16	21	109	21	28	140	21	30	222
niezawodowa	6	8	29	9	10	42	12	15	97
Razem	22	29	138	30	38	182	33	45	319

Źródło: dane własne

Z roku na rok wzrasta liczba rodzin objętych nadzorem koordynatora. Wynika to między innymi z problemów, z którymi borykają się rodziny w procesie związanym z wychowaniem swoich podopiecznych. Dominującą grupą pozostają tu spokrewnione rodziny zastępcze, które poza pomocą ze strony koordynatora mają zapewnione również wsparcie psychologiczne, a także możliwość udziału w grupie wsparcia dla rodzin zastępczych i w szkoleniach tematycznych.

Tabela 7. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych, które trafiły do adopcji w latach 2012 – 2014 (za 2014r. - stan na 30.06.2014 r.)

rok	Liczba dzieci
2012	1
2013	13
2014	4
Razem:	18

Źródło: dane własne

Do Pomorskiego Ośrodka Adopcyjnego zgłaszane są dzieci wolne prawnie, czyli takie wobec których rodzice zrzekli się praw rodzicielskich lub których zostali pozbawieni mocą postanowienia sądowego. Większość dzieci trafiających do adopcji mieści się w przedziale wiekowym 0 – 4 lata, jednak zdarza się, iż nową rodzinę znajdują dzieci starsze, chociaż w tym przypadku są to zazwyczaj rodziny spoza granic Polski.

Tabela 8. Środki finansowe przeznaczone na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2012 – 2014 (za 2014r. - stan na 30.06.2014 r.)

Lp.	Typy rodzin	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
1.	Rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem	770 435	821 573	415 064
2.	Rodziny zastępcze niezawodowe	628 295	684 649	390 818
3.	Rodziny zastępcze zawodowe, w tym specjalistyczne i pogotowie rodzinne	248 036	275 075	193 833
	Razem:	1 646 766	1 781 297	999 715

Źródło: dane własne

Wysokość środków finansowych przeznaczonych na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych z roku na rok wzrasta. Wynika to ze wzrostu ilości dzieci umieszczanych w pieczy na podstawie postanowień sądowych. Część zadań jest dofinansowywana z Resortowego Programu Wspierania Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

2.2 Charakterystyka instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie tczewskim w latach 2012 – 2014

Instytucjonalną formę pieczy zastępczej w naszym powiecie stanowią placówki opiekuńczo - wychowawcze funkcjonujące pod nazwą Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Tczewie oraz 1 rodzinny dom dziecka prowadzony na zlecenie Powiatu Tczewskiego przez organizację pozarządową.

Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Tczewie z wyodrębnionymi placówkami:

- ◆ placówka socjalizacyjna i interwencyjna w Tczewie przy ulicy Wojska Polskiego 6 - dla 28 wychowanków, w tym 8 miejsc interwencyjnych i 20 socjalizacyjnych,
  - ◆ placówka socjalizacyjna w Tczewie przy ulicy Kopernika 1/3/B - dla 8 wychowanków,
  - ◆ placówka socjalizacyjna w Narkowach przy ulicy Tczewskiej 21 - dla 14 wychowanków
- posiada łącznie 50 miejsc.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego do 14.11.2013 r. prowadzona była na zlecenie powiatu przez Stowarzyszenie „Amor Omnia Vincit” z siedzibą w Starogardzie Gd., po rozwiązaniu (za porozumieniem stron) zawartej umowy i po ogłoszeniu przez Powiat

Tczewski nowego konkursu ofert, zadanie jest realizowane przez Fundację „Chatka Nadziei” z siedzibą w Subkowach. Prowadzącymi nowy Rodzinny Dom Serca są te same osoby, które wcześniej pracowały w Starogardzie Gd.. Dom zapewnia całodobową opiekę i wychowanie 8-rgu dzieciom.

Tabela 9. Liczba wychowanków przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w okresie 2012 – 2014 (rok 2014 – stan na 30.06.2014r.)

Lp.	Typ placówki	rok 2012	rok 2013	rok 2014
		Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci
1.	Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych	46	45	46
2.	Rodzinny Dom Serca	11	8	8

Źródło: dane własne

W w/w okresie placówki zaspakajały potrzeby Powiatu w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Tabela 10. Zestawienie wiekowe dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych – stan na dzień 30.06.2014 r.

Przedział wiekowy	CAPO-W	Rodzinny Dom Serca
dzieci poniżej 10 roku życia	0	1
dzieci w wieku 10 – 13 lat	12	2
dzieci w wieku 14 – 17 lat	24	3
dzieci w wieku 18 lat i więcej	10	2

Źródło: dane własne

Tabela 11. Wykaz dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych z rozbiorem na gminy w latach 2012 – 2014 (rok 2014 I pół.)

Gmina/miasto	Liczba dzieci					
	CAPO-W			Rodzinny Dom Serca		
	rok 2012	rok 2013	rok 2014	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Gniew	6	8	3	2	3	3
Morzeszczyn		4	3	0	0	0
Pelplin	7	6	5	4	4	4
Subkowy	3	1	1	0	0	0
Gmina Tczew	2	2	2	4	3	1
Miasto Tczew	27	23	24	0	0	0
inne	1	1	8	1	0	0
Razem:	46	45	46	11	10	8

Źródło: dane własne

Wśród wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie powiatu tczewskiego przeważają dzieci w przedziale wiekowym 14 – 17 lat. Podopieczni pochodzą przede wszystkim, podobnie jak w przypadku rodzinnej pieczy zastępczej z terenu gminy miejskiej Tczew.

Tabela 12. Wykaz dzieci pochodzących z terenu powiatu tczewskiego, a przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2012 – 2014 (rok 2014 I pół.)

	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba dzieci	7	14	11
Koszt utrzymania w zł	537 634	565 888	284 444

Źródło: dane własne

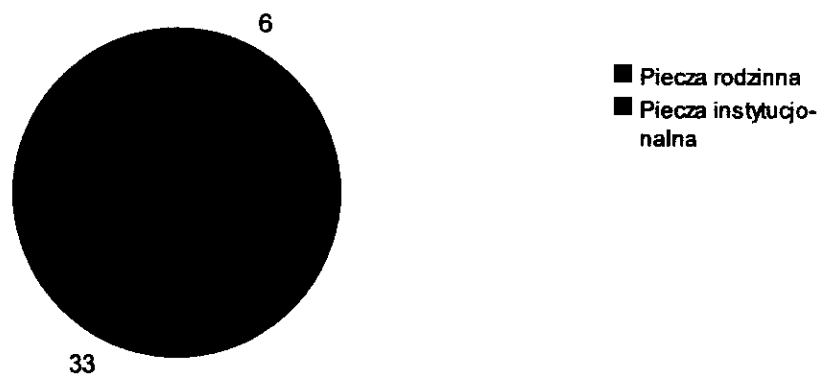
W 2014 r. spadła liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych poza terenem powiatu tczewskiego.

Tabela 15. Pełnoletni wychowankowie po pobycie w pieczy zastępczej w latach 2012 – 2014 (rok 2014 I pół.)

		Liczba wychowanków otrzymujących świadczenia			Wysokość świadczeń		
		2012	2013	2014	2012	2013	2014
na usamodzielnienia	rodziny zastępcze	13	14	3	46 945	54 929	19 792
	placówki opiekuńczo-wychowawcze	13	11	2	49 440	52 197	8 784
na kontynuowanie nauki	rodziny zastępcze	31	34	26	163 009	170 657	71 443
	placówki opiekuńczo-wychowawcze	8	27	20	78 047	102 980	48 263

Źródło: dane własne

Wykres nr 1. Przyptyw dzieci do form pieczy zastępczej w I półroczu 2014r.

Źródło: dane własne

[Handwritten signature]

Tabela 16. Odpływ dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej w I półroczu 2014r.

Wyszczególnienie	Pieczna rodzinna
Dzieci do 18 roku życia, z tego które:	11
powróciły do rodziny naturalnej	6
zostały umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej	2
zostały przysposobione	4
Dzieci powyżej 18 roku życia, z tego które:	5
powróciły do rodziny naturalnej	0
założyły własne gospodarstwa domowe	5

Źródło: dane własne

Tabela 17. Odpływ dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej w I półroczu 2014r.

Wyszczególnienie	Pieczna instytucjonalna
Dzieci do 18 roku życia, z tego które:	2
powróciły do rodziny naturalnej	1
zostały przysposobione	0
zostały umieszczone w zakładzie poprawczym	1
Dzieci powyżej 18 roku życia, z tego które:	4
powróciły do rodziny naturalnej	0
założyły własne gospodarstwa domowe	4

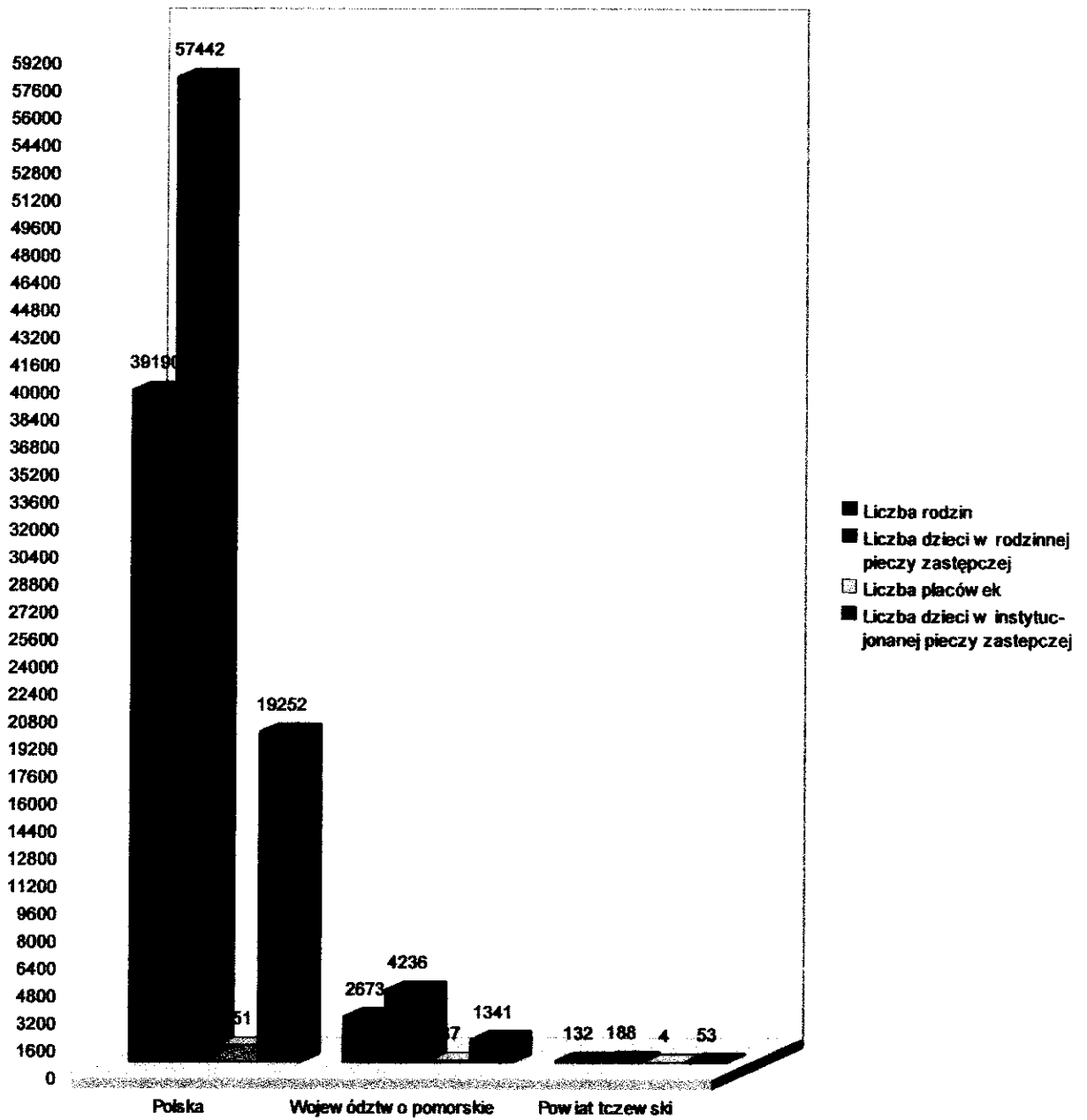
Źródło: dane własne

Tabela 18. Dochody powiatu tczewskiego z tytułu odpłatności gmin za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2012 – 2014 (rok 2014 I pół.)

rok	Pieczna rodzinna	Pieczna instytucjonalna
2012	18 336	27 539
2013	78 947	118 155
2014	72 088	87 021
Razem:	169 371	232 715

Źródło: dane własne

Wykres 2. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza w 2013 r.

Źródło: dane własne i GUS

3. Analiza SWOT – mocne i słabe strony systemu pieczy zastępczej w powiecie tczewskim

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - funkcjonowanie 5 rodzin zastępczych zawodowych, w tym 2 specjalistyczne, - funkcjonowanie 1 rodziny zastępczej zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego, - funkcjonowanie 3 placówek opiekuńczo – wychowawczych z łączną liczbą 50 miejsc, w tym 42 miejscami socjalizacyjnymi i 8 miejscami interwencyjnymi, - funkcjonowanie 1 rodzinnego domu dziecka prowadzonego przez fundację na zlecenie powiatu tczewskiego, - funkcjonowanie ośrodków wsparcia dziennego, - organizowanie szkoleń doskonalących dla rodzin zastępczych i szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, - wykwalifikowana i doświadczona kadra PCPR w Tczewie, - wsparcie dla rodzin w sytuacji kryzysowej przez Wydział Interwencji Kryzysowej PCPR w Tczewie, - dostęp do pomocy specjalistycznej dla rodzin zastępczych, w tym w formie grupy wsparcia, - zaplecze do prowadzenia szkoleń, - udzielanie wsparcia usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej, - zatrudnienie 2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, - dobra współpraca z Sądem, Policją, ośrodkami pomocy społecznej, - wzrastająca świadomość potrzeb społecznych, - znajomość lokalnych potrzeb w zakresie pomocy rodzinie, - funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych, - realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Tczewskim na lata 2013 – 2017 oraz Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020, - właściwa struktura posterunków Policji w powiecie, 	<ul style="list-style-type: none"> - niewiele osób chętnych do tworzenia nowych rodzin zastępczych, - brak świadomości społecznej o potrzebach w zakresie pieczy zastępczej, - brak propozycji pracy dla usamodzielnianych wychowanków, - brak wolontariuszy do pracy w pieczy rodzinnej, - mała ilość organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie, - brak rodzin pomocowych, - brak mieszkań dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej, - brak mieszkań chronionych dla nieletnich matek z dziećmi, przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej, - niewystarczające fundusze na szkolenia dla kadry pomocy społecznej, - niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację zadań i projektów, - niedoskonałość ustawy o pomocy społecznej i ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, - wzrost patologii społecznej (alkoholizmu, przestępczości syndromu wyuczonej bezradności i rozkładu życia rodzinnego), - zbyt mała liczba pracowników zatrudnionych w sektorze pomocy społecznej i ich niskie uposażenie, - niewystarczające fundusze i baza socjalna dla dzieci i młodzieży, - niewystarczająca pomoc psychologiczna dla uczniów mieszkających poza Tczewem, - niewystarczająca liczba całodobowych placówek opiekuńczo – wychowawczych, - zbyt mała liczba rodzinnych form zastępczych, - brak psychiatrii dzieci i młodzieży w publicznych placówkach zdrowia, - niewystarczająca profilaktyka zmierzająca do zapobiegania chorobom społecznym

- realizacja programów profilaktycznych	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskania kandydatów na nowe rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe, - pozyskiwanie środków finansowych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego, - wzrost świadomości społecznej, - istniejące programy ogólnopolskie, - współpraca z ośrodkiem adopcyjnym, - współpraca z powiatami ościennymi, - edukacja młodzieży, - aktywnie działające organizacje pozarządowe, - identyfikacja władz lokalnych z problemami ludności 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające środki finansowe na rozwój pieczy zastępczej, - brak chętnych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, - wypalenie rodzin zastępczych zawodowych, - brak wykwalifikowanych koordynatorów, - pogarszająca się sytuacja zarobkowo – dochodowa społeczeństwa, - wysoki wskaźnik bezrobocia w powiecie, - brak dostatecznych środków finansowych na realizację zadań w obszarach pomocy społecznej, edukacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, - niewystarczające uregulowania prawne i niezrozumiałe przepisy wykonawcze, - zanikające więzi międzyludzkie, - przemoc w programach emitowanych przez media, - brak perspektyw dla młodzieży, - patologia rodzin, - wzrost patologii zachowań młodzieży i zagrożenia demoralizacją, - biurokracja, - nieadekwatna do potrzeb polityka państwa wobec rodziny, - upadek autorytetów, systemu wartości, - brak spójności i stabilności ustawowych

4. Założenia programowe

1. Zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki i wychowania w rodzinie naturalnej warunków do prawidłowego rozwoju poprzez umieszczenie w pieczy zastępczej, przy jednoczesnym wsparciu rodziny biologicznej do czasu wyeliminowania dysfunkcji.
2. Wsparcie psychologiczne, pedagogiczne i prawne dla rodzin zastępczych, w tym poprzez organizację grup wsparcia i szkoleń.
3. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego.
4. Zapewnienie wsparcia dla osób usamodzielnianych.
5. Przyznawanie rodzinom zastępczym i usamodzielnianym wychowankom świadczeń wynikających z przepisów prawa.
6. Określenie przez powiat corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych i pozyskiwanie nowych rodzin niezawodowych zastępczych.
7. Partycypacja gmin w kosztach utrzymania dzieci w pieczy zastępczej.

5. Cele programu

5.1. Cel strategiczny

Celem strategicznym programu jest stworzenie warunków do efektywnego rozwoju pieczy zastępczej na terenie powiatu tczewskiego, z ukierunkowaniem na formy rodzinne, w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w szczególności w przypadkach, gdy dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, a także pomocy rodzinom zastępczym i ich wychowankom.

Cel strategiczny będzie realizowany poprzez oddziaływania w następujących obszarach:

1. **Działania o charakterze profilaktycznym** – mające na celu ochronę dziecka przed koniecznością wychowywania się poza rodziną oraz zahamowanie wzrostu liczby dzieci przebywających w różnych formach opieki zastępczej, praca z rodziną biologiczną, wsparcie specjalistyczne młodzieży i rodzin (biologicznych i zastępczych).
2. **Działania interwencyjne** – wzmocnienie systemu pieczy zastępczej zapewniającego czasową opiekę i wychowanie dzieciom pozbawionym opieki przez rodziców biologicznych.
3. **Działania naprawcze** – wzmocnienie rodzin naturalnych dzieci przebywających w pieczy zastępczej, polegające na odbudowaniu relacji z dziećmi, minimalizacji zjawisk patologicznych, wspieraniu we wszelkich działaniach mających na celu powrót dziecka do rodziny biologicznej.

5.2. Cele szczegółowe

5.2.1. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej

Działanie	Przewidywany efekt	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy
1. Wydanie i dystrybucja materiałów informacyjnych na temat rodzicielstwa zastępczego (ulotek, plakatów).	Wzrost zainteresowania społeczności lokalnej tematyką rodzicielstwa zastępczego.	- nakład rozpowszechnionych materiałów (ulotki, plakaty)	PCPR
2. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w tym zawodowej oraz do prowadzenia placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego	Limit utworzonych rodzin zastępczych zawodowych: - rok 2015 – 3 rodziny - rok 2016 – 3 rodziny - rok 2017 – 3 rodziny Ograniczenie liczby dzieci przebywających w instytucjonalnych placówkach opiekuńczo – wychowawczych;	- liczba przeszkolonych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej; - liczba utworzonych nowych rodzin zastępczych zawodowych	PCPR
3. Organizowanie spotkań integracyjnych i okolicznościowych dla rodzin zastępczych	Integracja rodzin zastępczych. Wzmocnienie poczucia własnej wartości dzieci i młodzieży umieszczonych w rodzinach zastępczych. Dostarczanie dzieciom pozytywnych wrażeń. Wymiana doświadczeń pomiędzy rodzicami zastępczymi.	- liczba spotkań dla rodzin zastępczych; - liczba uczestników spotkań	PCPR CAPO-W organizacje pozarządowe

5.2.2. Podniesienie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka

Działanie	Przewidywany efekt	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy
1. Organizowanie szkoleń specjalistycznych wzbogacających wiedzę istniejących rodzin zastępczych.	Wzmocnienie posiadanych kompetencji rodziców zastępczych.	- liczba przeprowadzonych szkoleń podnoszących kwalifikacje istniejących rodzin zastępczych; - liczba uczestników szkoleń	PCPR
2. Prowadzenie cyklicznych spotkań grup wsparcia dla rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka.	Wzmocnienie posiadanych kompetencji rodziców zastępczych. Wzajemna wymiana doświadczeń.	- liczba spotkań zorganizowanych w ramach grupy wsparcia; - liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia	PCPR
3. Zapewnienie rodzinom zastępczym bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (psycholog, prawnik, pedagog, terapeuta).	Pomoc w rozwiązywaniu występujących trudności.	- liczba udzielonych konsultacji specjalistycznych	PCPR
4. Wsparcie ze strony koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	Wzmocnienie rodzin w wypełnianych funkcjach.	- liczba rodzin objętych nadzorem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	PCPR
5. Doradztwo w zakresie wczesnego wykrycia deficytów rozwojowych dzieci przebywających w pieczy zastępczej.	Diagnoza deficytów rozwojowych dzieci.	- liczba dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności; - liczba dzieci ze specjalnymi wskazaniami edukacyjnymi	PCPR PP-P
6. Przyznawanie świadczeń pieniężnych dla rodzin zastępczych.	Zabezpieczenie potrzeb materialnych dzieci.	- liczba rodzin korzystających ze świadczeń; - kwota wypłaconych rodzinom świadczeń	PCPR
7. Wyposażenie zawodowych rodzin zastępczych w sprzęt komputerowy.	Zwiększenie szans edukacyjnych wychowanków umieszczonych w rodzinach	- liczba rodzin, które otrzymały komputery - liczba przekazanych komputerów	Starostwo Powiatowe w Tczewie

5.2.4. Wspieranie i wzmacnianie więzi z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych

Działanie	Przewidywany efekt	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy
1. Praca socjalna z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	Wzmocnienie więzi rodzinnych i poprawa funkcjonowania rodzin.	- liczba rodzin biologicznych współpracujących z pracownikami PCPR i CAPO-W	PCPR CAPO-W
2. Spotkania dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzinami biologicznymi.	Wzmocnienie więzi rodzinnych i poprawa funkcjonowania rodzin.	- liczba spotkań dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzinami biologicznymi.	PCPR CAPO-W
3. Grupy edukacyjne dla rodziców.	Podniesienie świadomości rodziców dotyczącej odpowiedzialności za wychowanie dzieci oraz prawidłowych relacji w rodzinie.	- liczba spotkań dla rodziców - liczba osób uczestniczących	PCPR
4. Współpraca z asystentami rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	Powrót dziecka do środowiska rodzinnego	- liczba spotkań	PCPR OPS

5.2.5. Integracja środowisk działających w obszarze pieczy zastępczej

Działanie	Przewidywany efekt	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy
1. Organizowanie spotkań w ramach Zespołu ds. pieczy zastępczej.	Zwiększenie efektywności podejmowanych działań.	- liczba zrealizowanych spotkań	PCPR
2. Podnoszenie kwalifikacji kadr jednostek pomocy społecznej i kadr współpracujących	Zwiększenie kompetencji i kwalifikacji osób zatrudnionych w instytucjach realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny i dzieci.	- liczba zrealizowanych szkoleń i konferencji - liczba uczestników szkoleń	PCPR
3. Współpraca jednostek powiatowych w zakresie promowania profilaktyki skierowanej do dzieci i młodzieży, w tym z rodzin dysfunkcyjnych.	Wspieranie działań mających na celu propagowanie pozytywnych zachowań wśród młodzieży, w tym prowadzonych na rzecz modelu wychowania w rodzinie pełnej.	- liczba zrealizowanych prelekcji w szkołach	PCPR, szkoły ponadgimnazjalne z terenu powiatu

6. Adresaci i realizatorzy Programu, miejsce realizacji i harmonogram realizacji Programu

Adresatami Programu są przede wszystkim rodziny zastępcze oraz wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu tczewskiego. Zakłada się również pracę z rodzicami dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Nie zapominamy o działaniach profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży, w tym z rodzin dysfunkcyjnych oraz wsparciu osób pracujących z rodzinami i dziećmi.

Realizatorem Programu, z uwagi na zapisy prawne, w głównej mierze jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tczewie, współpracujące z takimi podmiotami jak:

- Starostwo Powiatowe w Tczewie,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Tczewie,
- Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Tczewie,
- Urzędami Miast i Gmin,
- Ośrodkami Pomocy Społecznej,
- szkołami ponadgimnazjalnymi z terenu powiatu,
- organizacjami pozarządowymi.

deficytów rozwojowych dzieci przebywających w pieczy zastępczej.																				
6. Przyznawanie świadczeń pieniężnych dla rodzin zastępczych.																				
7. Wyposażenie zawodowych rodzin zastępczych w sprzęt komputerowy.																				
Wspieranie procesu usamodzielniania wychowanków rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo – wychowawczych w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.																				
1. Wsparcie rzeczowe i finansowe osób usamodzielnianych: - pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki - pomoc pieniężna na usamodzielnienie - pomoc na zagospodarowanie.																				
2. Praca socjalna i wsparcie psychologiczne wychowanków.																				
3. Ukierunkowanie w wyborze kursów zawodowych.																				
4. Pomoc osobom usamodzielnianym w pozyskaniu mieszkania z zasobów gminy.																				
Wspieranie i wzmacnianie więzi z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych.																				
1. Praca socjalna z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.																				
2. Spotkania dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzinami biologicznymi.																				
3. Grupy edukacyjne dla rodziców.																				
4. Współpraca z asystentami rodzin biologicznych dzieci																				

funkcjonujących rodzin zastępczych. Istotnym jest także wzmacnianie usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, by ułatwić im start w dorosłe życie.

Efektywna praca nie jest możliwa bez profesjonalnej kadry pomocy społecznej i służb z nią współpracujących.

To od działania całego środowiska zależy sukces w pracy z dzieckiem i rodziną. Dlatego nie należy zapominać o uwrażliwianiu społeczeństwa na problemy społeczne i właściwe na nie reagowanie.

Literatura

1. Żebrowski J., Współczesne przeobrażenia w funkcjonowaniu rodziny polskiej, (w:) *Rodzina polska na przełomie wieków*, red. J. Żebrowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2002, s. 16
2. J. M. Wolińska, *Agresywność młodzieży. Problem indywidualny i społeczny*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2010, s. 46
3. Badora S., Rodzina i instytucje w opiece zastępczej, (w:) *Rodzina polska na przełomie wieków*, red. J. Żebrowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2002, s. 314
4. B. Czeredecka, *Potrzeby psychiczne sierot społecznych*, Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, Warszawa 1988, s. 112